

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 สรุปได้ตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
  - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
  - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ตามองค์ประกอบของการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้
  - 1.1 ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ทรัพย์สิน
  - 1.2 ด้านบุคลากร
  - 1.3 ด้านการจัดตั้งกรรม
  - 1.4 ด้านงบประมาณ
  - 1.5 ด้านงบประมาณ
  - 1.6 ด้านการบริหารและการจัดการ
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 จำนวนก็ตาม
  - 2.1 เพศ
  - 2.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษาของโรงเรียน
  - 2.3 สถานที่ตั้งจังหวัดที่ปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวละแวกหนึ่ง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแวกละแวกหนึ่ง
2. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแตกต่างกัน
3. ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ปฏิบัติงานในสถานที่ตั้งจังหวัดต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 86 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 270 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของครุฑูร์และนอร์แกน จากนั้นจึงทำการสุ่มแบบหลายชั้นตาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ข้อคำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการตอบตรงกับความเป็นจริง ใช้เก็บข้อมูลส่วนตัวของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นข้อคำถามตอนที่ให้เก็บรวบรวมสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่มีความเชื่อมั่น .99 ซึ่งประกอบด้วยประเด็นสภาพการดำเนินงาน และใช้มาตราส่วนประมาณค่าวัดระดับความคิดเห็นประเด็นสภาพการดำเนินงาน ที่แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 6 กลุ่ม ตามกรอบแนวคิด 6 ด้าน คือ

1. ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์
2. ด้านบุคลากร
3. ด้านการจัดกิจกรรม
4. ด้านการประสานงาน
5. ด้านงบประมาณ
6. ด้านการบริหารและการจัดการ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน ชื่อเล่นและและแนวทางการดำเนินงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาแผนกโรงเรียนจังหวัด 5 จังหวัดในเขตการศึกษา 11 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูศูนย์การเรียนชุมชนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. ส่งแบบสอบถามจำนวน 270 ฉบับ พร้อมหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทางไปรษณีย์และส่งด้วยตนเอง และได้รับกลับคืนมาจำนวน 266 ฉบับ คิดเป็น 98.5 %

3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยทำการวิจัยตามจังหวัดต่าง ๆ ในวันประชุมประจำเดือนของผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาแผนกโรงเรียนอำเภอของแต่ละจังหวัด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยทางแจกแจงความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชนด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน แล้วแปลผลตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของระดับสภาพความคิดเห็น	ความหมาย
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

4. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชนของกลุ่มศูนย์การเรียนชุมชนด้วยการทดสอบสถิติ t-test (Independent Samples) และแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA)

5. วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ซึ่งเป็นค่าภาคปลายเปิด โดยจัดกลุ่มเป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นรากฐาน ได้จากการแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 266 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานภาคศึกษานอกโรงเรียน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 1 – 3 ปี จังหวัดที่ปฏิบัติงานพบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดนครราชสีมาและปฏิบัติงานในจังหวัดที่มีน้อยที่สุด

2. สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 มีระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน โดยที่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรม มากที่สุด และด้านงบประมาณ น้อยที่สุด

3. เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน เป็นรายข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดทางแต่ละด้าน คือ ด้านบุคลากร ข้อ 17 มีการประสานงานกับบุคคล หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมการศึกษาภาคโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรม ข้อ 21 จำนวนนักศึกษาสามารถมีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านการประสานงาน ข้อ 34 มีการประสานงานระหว่างครูศูนย์การเรียนชุมชนกับศูนย์บริการการศึกษาภาคโรงเรียนอำเภอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านงบประมาณ ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง ด้านการบริหารและการจัดการ ข้อ 43 ปรากฏว่ากับ ดูแล ติดตามผลการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน กระทำอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

เมื่อศึกษาเป็นรายข้อของทุกด้าน พบว่า ความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชนต่อสภาพการดำเนินงาน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 38 ขั้นตอนการขออนุญาตและขอเข้าข่ายคำขอตอบแทนเหมาะสมทันต่อการให้บริการ รองลงมา คือ ข้อ 39 ค่าตอบแทนของครูศูนย์การเรียนชุมชนเหมาะสมกับการขอยางงาน อันดับ 3 คือ ข้อ 7 วัสดุ ครุภัณฑ์ มีเพียงพอต่อการจัดกิจกรรม อันดับ 4 ข้อ 37 มีงบประมาณสนับสนุนในการแก้ปัญหาและการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและอันดับ 5 มี 2 ข้อ คือ ข้อ 35 งบประมาณเพียงพอ สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องและ ข้อ 36 งบประมาณสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

4. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 จำนวนตามตัวแปรด้านเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานภาคศึกษานอกโรงเรียนและสถานที่ตั้งจังหวัดที่ปฏิบัติงาน ทั้งโดยรวมทุกด้าน และรายข้อ ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 จำนวนเป็นรายด้านได้ดังนี้

5.1 ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ พบว่าความคิดเห็นข้อที่มีความดีสูงสุด คือ วัสดุ อุปกรณ์สำหรับการแนะแนวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับสภาวะปัจจุบัน ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ อาคารสถานที่แหล่งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบางแห่งใช้ร่วมกับหน่วยงานอื่น ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะที่มีความดีสูงสุด คือ จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับสภาวะการเรียนการสอนและเพียงพอ คือ การจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ ควรมีการวิจัยโรคและใช้เงินบำรุงการศึกษาจัดซื้อสื่อเพิ่มเติม

5.2 ด้านบุคลากร พบว่าความคิดเห็นข้อที่มีความดีสูงสุด คือ ครูศูนย์การเรียนชุมชน ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยส่วนใหญ่จะทำหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ ครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนต้องเป็นที่เลื่องในการปฏิบัติงานให้กับครูศูนย์การเรียนชุมชน ส่วนข้อเสนอแนะข้อที่มีความดีสูงสุด คือ ศูนย์บริการการศึกษาแก่โรงเรียนสามเอนและศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ควรประชุมชี้แจง กับ อบ. นิสิตและประเมินผลการทำงานปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนชุมชนอย่างต่อเนื่อง ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ ครูศูนย์การเรียนชุมชนควรสร้างความเชื่อมั่นและเอาใจใส่ในนักศึกษาอย่างทั่วถึง

5.3 ด้านการจัดกิจกรรม พบว่าความคิดเห็นข้อที่มีความดีสูงสุด คือ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีภาระต้องรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครบกระบวนการส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ การจัดการศึกษาสายอาชีพไม่สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจที่จะเข้าเรียนอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะที่มีความดีสูงสุด คือ ควรนำข้อมูลชุมชนมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียนและข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพในชุมชนเพิ่มขึ้นเพื่อส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับผู้เรียน

5.4 ด้านการบริหารงาน พบว่าความคิดเห็นข้อที่มีความดีสูงสุด คือ การประสานงานขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรผู้ปฏิบัติงานบ่อย ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ บทบาทของศูนย์การเรียนชุมชนยังไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน ทำให้การประสานงานในการจัดกิจกรรมยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ส่วนข้อเสนอแนะข้อที่มีความดีสูงสุด คือ จัดทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้และข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ ควรมีระบบติดตามและประสานงาน รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูล อย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน

5.5 ด้านงบประมาณ ความคิดเห็นข้อที่มีความดีสูงสุด คือ ขาดงบประมาณค่าวัสดุการศึกษาสำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ค่ารักษาพยาบาล เบี้ยเลี้ยง ข้อที่มีความดีต่ำสุด คือ การจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการของพื้นที่ ส่วนข้อเสนอแนะข้อที่มีความดีสูงสุด คือ ควรจัดสวัสดิการให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน

ในพื้นที่และชายที่มีควมมั่งคั่งที่สุด คือ ควรจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงและซ่อมแซมและจัดกิจกรรมที่จำเป็นสำหรับศูนย์การเรียนชุมชน

5.6 ด้านการบริหารและการจัดการ ความคิดเห็นข้มที่มีควมมั่งคั่งที่สุด คือ ครูศูนย์การเรียนชุมชน ใจมีความมั่นคงในอาชีพทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ไม่เกิดอคติแยกแยะใดที่มีความเป็นต่ำสุด คือ ขาดเจ้าหน้าที่ดำเนินการออกหลักสูตรการเรียนในระดับอำเภอ ส่วนข้อเสนอนี้มีความถี่สูงที่สุด คือ การจัดการเรียนนอกโรงเรียน ควรหาแนวทางปรับปรุงและสร้างความมั่นคงในอาชีพให้กับผู้ปฏิบัติงานและอีกที่มีความถี่สูงที่สุด คือ ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ ควรสรุปรายงานผลการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

1. สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 มีระดับควมมั่งคั่งเห็นต่อการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยที่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านบริหารจัดการกิจกรรมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ครูศูนย์การเรียนชุมชน ได้มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้เรียนในศูนย์การเรียนชุมชน มีการแนะแนวจากครูศูนย์การเรียนชุมชน ก่อนสมัครเข้าเรียนมากที่สุด ทำให้มีนักศึกษาลายสามัญเพื่อต่อการจัดกิจกรรม และให้ครูศูนย์เรียนชุมชน และมีเรียนมีการวางแผนการเรียนร่วมกันในการจัดกิจกรรมการพบปะกลุ่ม มีการจัดกิจกรรมหลากหลาย สามารถจัดกิจกรรมการศึกษาหลายสมัยจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ความหมายของศูนย์การเรียนชุมชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2540 ก : 2) หมายถึง ศูนย์รวมการจัดการเรียนการสอนตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึงและควบคุมพื้นที่ ตลอดจนเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชนก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และพึ่งพาตนเอง ส่วนรองลงมาคือด้านภาพประสานงาน ทั้งนี้เนื่องจาก ศูนย์การเรียนชุมชน เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกของชุมชน เป็นองค์กรใหม่ที่มีการจัดการศึกษานอกโรงเรียนต้องการให้ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้ประสานควมร่วมมือกับองค์กรในชุมชน เพื่อที่จะให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับควมรู้แก่ประชาชนในชุมชนของตนเองให้สูงขึ้น

ดังนั้นในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับจังหวัดและอำเภอจึงสนองนโยบายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยคณะกรรมการปฏิบัติงานอาศัยการระดมสรรพกำลัง สร้างเครือข่ายให้กับหน่วยงานได้บริหารจัดการประชุมเครือข่ายการศึกษานอก

โรงเรียนทั้งระดับจังหวัดและอำเภอ เพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันในการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชุมชนให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยได้ประสานความร่วมมือในการส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจประจำของครูศูนย์การเรียนชุมชน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2539 : 3) ที่กำหนดว่าองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของครูศูนย์การเรียนชุมชน คือการประสานงานและช่วยให้อุปสรรคอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมให้มากที่สุดและลึกซึ้งหาหนึ่งอาจเป็นเพราะความสามารถในการปฏิบัติงานในภาคสนามของครูศูนย์การเรียนชุมชนซึ่งต้องปรับตัวให้สามารถดำเนินงานตามสภาพของแต่ละท้องถิ่น โดยมีครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้เสี่ยงจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถสร้างความเห็นอกเห็นใจ สร้งกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและประชาชนในหมู่บ้าน ประกอบกับครูศูนย์การเรียนชุมชนส่วนมากจะเป็นผู้มีภูมิปัญญาอยู่ในชุมชนที่ตนเองปฏิบัติงาน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทั้งในด้านส่วนตัวและการประสานงานเพื่อเป็นแนวทางในการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้การปฏิบัติงานในด้านประสานงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน จึงไม่ค่อยมีปัญหาและอุปสรรคมากนัก แต่ทั้งนี้ครูศูนย์การเรียนชุมชนจะต้องประสานงานกับศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเพื่อรับนโยบายเพื่อเข้าไปประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกด้านหนึ่ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมชาติ สุวรรณพิทักษ์และคณะอื่น ๆ (2532 : 17) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์การประเมินผลโครงการครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน โดยชี้ให้เห็นว่าผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ที่เข้าไปประสานงานกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างใกล้ชิดและมีผลในการปฏิบัติงานได้ดีตามบทบาท หน้าที่ แต่ในบางกิจกรรมก็ทำในระดับปานกลางเท่านั้น

ส่วนสภาพการดำเนินงานของครูศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ในด้านอุปสรรคมากที่สุดที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับสุดท้ายเนื่องมาจากวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน มีหลักการเบื้องต้นว่าให้ศูนย์การเรียนชุมชนเป็นสถานที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันได้ตลอดจนมีปัญญาของชุมชน การเสริมสร้างวิถีประชาธิปไตยและมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้การส่งเสริม สนับสนุนในเรื่องของสื่อชุดการเรียนและอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้าของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งงบประมาณที่สนับสนุนในด้านอื่นๆ ต้องมาจากชุมชนและองค์กรในท้องถิ่นและโดยที่ศักยภาพในการจัดสรรงบประมาณของพื้นที่ท้องถิ่นแตกต่างกัน การเรียงลำดับความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณในเรื่องที่เกี่ยวกับการยกระดับความรู้และการจัดการศึกษาขององค์กรส่วนท้องถิ่น มักจะจัดลำดับความสำคัญในเรื่องเหล่านี้ให้อยู่ลำดับท้ายๆ เสมอ จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาครูศูนย์การเรียนชุมชน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของของจรรยารัตน์ เพ็ชรจันทร์ (2542 : บทคัดย่อ) จินดา นูเร (2539 : บทคัดย่อ) สุชาติ ธีรศักดิ์ (2542 : 91) และเพชรดวงคง ไพศุณย์ (2541 :

๖.๓๓(ต่อ) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาระงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งทุกคนพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนล้วนมาดั่งประมาณที่สนับสนุนในเรื่องของสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน การจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ระบบการบริหารงาน ด้านงบประมาณมีขึ้นค่อนข้างมาก ทำให้เกิดความล่าช้า ระบบข้อมูลไม่สมบูรณ์และระบบทางการ จัดการจะต้องให้ประชาชนเป็นผู้ดูแล ทำนุบำรุงรักษา เน้นการมีส่วนร่วมในการให้บริการทางการศึกษา

2. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกโรงเรียนและสถานที่ตั้งจังหวัดที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีผลปรากฏ ดังนี้

2.1 สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ที่มีเพศต่างกันโดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนทั้งชายและหญิงส่วนมากได้รับการอบรม ที่แจ้งและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันในส่วนที่เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและต่างปฏิบัติงานในลักษณะของการประสานงานร่วมมือกัน จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่คล้ายคลึงกัน อีกทั้งในปัจจุบันชายและหญิงมักได้รับความเสมอภาคในเรื่องของสิทธิต่างๆ เท่าเทียมกัน ส่งผลให้การปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้เต็มตามศักยภาพทั้งชายและหญิง ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ วิทยา ประชูร (2540 : 107) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูประจำกลุ่ม การศึกษาทางไกล ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าตัวแปรเพศ ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันและผลการวิจัยของไชยวัฒน์ แฉิขันธ์ (2543 : 79) ที่ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และอาจเป็นเช่นนี้เพราะว่าองค์ประกอบของงานศูนย์การเรียนรู้มีลักษณะชัดเจน ผู้ปฏิบัติหน้าที่จึงสามารถปฏิบัติงานได้ตามกรอบของงานในองค์ประกอบเหล่านั้นได้ จึงทำให้มองไม่เห็นถึงความแตกต่างต่อสภาพการดำเนินงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

2.2 สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ผ่านการฝึกอบรม ประชุม สัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในเรื่องเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ ใช้ความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจที่ตรงกันต่อการปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในลักษณะเดียวกัน ประกอบกับกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้

กำหนดหลักเกณฑ์การรับสมัครครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนซึ่งต้องผ่านการสอบคัดเลือกจึงจะได้รับ
 กางแต่งตั้งเป็นครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผู้ที่เข้าสอบจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับงานการ
 ศึกษาของโรงเรียนที่จะตั้งใช้ และการปฏิบัติงานกับชุมชนและในระหว่างทางปฏิบัติงาน ต้อง
 พบกับปัญหาและอุปสรรค ข้อจำกัดที่ไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องนำไปปรึกษาหารือกับผู้
 ประสพการณ์และผู้บริหารศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนช่วยกันหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้
 การปฏิบัติงานเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ให้ได้มากที่สุด จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็น
 เหตุผลที่ว่าถึงแม้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 มิยะจะสภามารณในการปฏิบัติงาน
 การศึกษาของโรงเรียนต่างกัน แต่สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรค
 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน จึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์
 การเรียนรู้ชุมชนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา สิงขรัตน์ (2540 : 11)
 เสริมศักดิ์ วิชาสาภรณ์ (2526 : 126) ที่พบว่า ครูประจำกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติ
 งานการศึกษาผู้ใหญ่ที่แตกต่างกัน มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน
 และจำนวนผู้ที่ปฏิบัติงาน ไม่ได้เป็นเครื่องประกันว่าคนที่ปฏิบัติงานนานยิ่งกว่าจะมีประสบการณ์
 มากกว่าคนที่ปฏิบัติงานน้อยกว่า

2.3 สภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การ
 เรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ที่มีสถานที่ตั้งจังหวัดที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ต่างกัน
 ครอบคลุมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะว่า ครูศูนย์
 การเรียนรู้ชุมชนส่วนมากจะเป็นคนในท้องถิ่นหรือชุมชนตนเองที่ปฏิบัติงาน ดังนั้น การปฏิบัติ
 งานจึงมีความคุ้นเคยและมีสัมพันธ์ภาพส่วนตัวกับเครือข่ายหรือชาวบ้านในชุมชนและจาก
 ประสบการณ์ในเรื่องของคุณวุฒิและวิสัยทัศน์ของตัวครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเอง ทำให้สามารถปรับตัว
 เพื่อให้ตนเองสามารถปฏิบัติงานในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดีตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของ
 โรงเรียน จึงทำให้การปฏิบัติงานในสถานที่ตั้งจังหวัดที่ต่างกันไปไม่มีความแตกต่างกัน
 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญา บัวบุญ (2544 : 97) ที่ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของครูประจำ
 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 พบว่าครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีภูมิลำเนา
 ต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้
 ชุมชนตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ตามองค์ประกอบ
 การดำเนินงาน 6 ด้าน คือด้านอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ ด้านบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรม
 ด้านการประสานงาน ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารและการจัดการ ความคิดเห็นข้อที่มี
 ความเห็นสูงสุด คือขาดงบประมาณด้านสวัสดิการสำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ เช่น ค่า
 รักษาพยาบาล เบี้ยเลี้ยง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าตำแหน่งครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นตำแหน่งลูกจ้าง
 ชั่วคราวซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง ค่าตอบแทนจะได้รับใน
 ลักษณะใช้เกณฑ์วิธีการเบิกจ่ายเป็นรายหัว ซึ่งเป็นหลักคิดในการบริหาร

๖. ประมาณของหน่วยงานต้นสังกัด อีกหนึ่งไม่มีระเบียบของกระทรวงการคลังที่กำหนดให้ หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณในเรื่องของสวัสดิการเหล่านี้ไว้ ดังนั้นครูศูนย์การเรียนชุมชนจึงมีความต้องการให้อัตสวัสดิการอื่นๆ เพื่อยุทธเยื่อเป็นภาพสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ส่วนข้อเสนอแนะข้อที่มีความถี่สูงสุด คือควรจัดสวัสดิการให้เหมาะสมกับภาระหน้าที่ งานของ ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งในขณะนั้นในเรื่องของการจัดสวัสดิการ งบประมาณศึกษาของโรงเรียนได้ดำเนินการอยู่แล้วในบางส่วน คือให้ครูศูนย์การเรียนทุกคนสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนประกันสังคม โดยศูนย์การศึกษาของโรงเรียนจังหวัดจะหักเงินค่าตอบแทนตามอัตรา ค่าตอบแทนที่ได้รับในแต่ละเดือน แล้วนำส่งสำนักงานประกันสังคมจังหวัดปีละ 10 เดือน ซึ่งจะส่งผลให้ครูศูนย์การเรียนชุมชนผู้ที่มีคุณสมบัติเข้าข่ายในการได้รับ บริการให้บริการจะได้รับ การคุ้มครองในเรื่องของสิทธิต่างๆ ที่ได้จับครบทั้ง 12 เดือน จึงนับว่าเป็นการพยายามในควรรวัง ความมั่นคง บำรุงขวัญและกำลังใจของครูศูนย์การเรียนชุมชนได้ในส่วนหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย การศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนชุมชน ในเขตการศึกษา 11 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อบุคลากรและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานศูนย์การเรียนชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้าง และพัฒนาการปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนชุมชน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 กองศึกรส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชนให้ เป็นเป็นแหล่งบริการ สำหรับบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความ ต้องการของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน บุคคลและสถาบันครอบครัวเข้ามามีส่วนรวมในการ จัดบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง

1.2 มีการจัดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของศูนย์การเรียนชุมชน จากกรมการศึกษาของโรงเรียน โดยกรมการศึกษาของโรงเรียนจะส่งเสริมสนับสนุนในส่วนของ สื่อการศึกษา และควรให้ประชาชนเป็นผู้สร้าง ผู้ดูแลรักษามากที่สุด

1.3 ด้านการประสานงาน พบว่ายังมีผู้นำท้องถิ่นบางส่วน ยังขาดความรู้ ความ เข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นกรมการศึกษา นอกโรงเรียนควรประสานงาน เพื่อจัดสัมมนาและอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำท้องถิ่น เพื่อเป็น แนวทางในการปฏิบัติงานของภาคีของโรงเรียนร่วมกับเครือข่ายให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

1.4 กรมการศึกษาของโรงเรียน ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการสรุปและประเมินผล การปฏิบัติงานให้กับครูศูนย์การเรียนชุมชน เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 บรรณาธิการภายนอกโรงเรียน ควรหารือกับกระทรวงการคลังเพื่อหาแนวทางปรับปรุงระเบียบฯ วิธีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ โดยการตัดหรือลดขั้นตอนเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้สั้นลง ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์และสะดวกต่อการบริหารงบประมาณ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตามความคิดเห็นของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกัน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในระดับเขตการศึกษา

2.3 ควรมีการนำผลการวิจัยที่พบเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น จัดทำเป็นโครงการแล้วจึงทำการประเมินโครงการ และนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่อไป